

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
Școala Doctorală Interdisciplinară
Facultatea de Științe Umaniste și Sociale
Domeniul de doctorat Filologie

*Negocieri intertextuale: un studiu postmodern al operelor dramatice
shakespeariene și al adaptărilor contemporane ale acestora*

REZUMAT

Conducător științific:

Conf. univ. dr. habil. MIHĂILESCU Clementina Alexandra

Doctorand:

PETER (ANDRAȘ) Esther

ARAD 2022

Patru secole de reinterpretare a textului shakespearian au generat un volum vast de critică literară, îndreptată fie spre a contesta geniul infailibil al Bardului, ori spre discreditarea adaptărilor. Publicarea relativ recentă a romanelor din „Seria Hogarth” explică existența unui număr limitat de studii literare în această direcție și doar a unei părți infime de exerciții de intertextualitate. Ceea ce aduce această teză ca și contribuție de actualitate este o analiză comparativă prin filtrul categoriilor de practici de rescriere a textelor ale lui Gérard Genette prin care sunt ilustrate un număr semnificativ de transformări intenționale asupra hipotextului shakespearian pentru a răspunde orizontului de așteptare al publicului contemporan. Studiul intertextual este nuanțat de negocierea originală a autorilor postmoderni cu contextul, limbajul și semnificația din textele-sursă, facilitând o abordare transdisciplinară. Cu o astfel de pluralitate de voci care demontează și reformează portretul colectiv al Bardului, această teză caută să încurajeze reflecții viitoare asupra potențialităților literare și a privilegiului autentic derivat din lectura relațională, întrucât „cel care iubește cu adevărat textele, trebuie că își dorește din când în când să iubească (cel puțin) două simultan” (Genette, 1997: 399) (tr.a.).

Principiul care călăuzește prezentul demers servește spre a atesta potențialitățile și delectările procesului de rescriere a textelor, adesea depreciat și considerat un concept peiorativ. Shakespeare, actorul, se reinventa pentru fiecare rol și spectacol teatral. În căutarea nesfârșită de noi semnificații, omenirea nu poate inventa forme noi; de aceea recurge la a investi formele existente cu semnificații noi. Literatura este neexhaustivă pentru simplul motiv că operele literare vechi sunt relansate în mod constant în noi circuite de semnificații. Numărul de semnificații pe care îl poate oferi imaginația umană este nelimitat. Nici o carte nu este un produs finit ci un material în stare brută susceptibilă unei înfinități de discursuri. Textul nu este un obiect stabil ci un proces dinamic care evoluează și se maturizează pentru a se adapta dezideratului cititorilor.

Analogia cu palimpsestul a lui Gérard Genette descrie corespunzător procesul de scriere a unui text peste un altul pe un pergament, fără a ascunde primul text în totalitate ci permițându-i să se întrezărească. Multiplele straturi de scriere pe același palimpsest atestă existența literaturii „de gradul al doilea” (Prince, 1997: IX) care presupune derivarea unui text dintr-un text preexistent. În acest lanț de fenomene, fiecare versiune succesivă a unui text se comportă ca un hipertext în raport cu versiunea precedentă și devine un hipotext în relația cu versiunea care îl succedă. O înțelegere sumară a hipertextului nu necesită raportarea la textul-sursă. Abordat în mod independent, fiecare hipertext dezvăluie semnificații autonome

care pot fi considerate acceptabile. Însă o înțelegere mai exhaustivă a hipertextului încurajează studiul relațional, intertextual care presupune revenirea la textul anterior.

Romanele din proiectul „Hogarth Shakespeare,” un omagiu impresionant adus geniului și expresivității Bardului, demonstrează din nou circulația continuă a textelor care îi conferă literaturii vitalitate și dinamism. Studiul operelor literare vizate din seria Hogarth în afara raportului cu textele shakespearene ar anula numeroasele oportunități textuale facilitate de abordarea intertextuală. În acest scop, ceea ce aduce nou această teză este o analiză relațională care să determine pe de o parte devotamentul romancierilor față de textele originale și interpretarea sau amprenta proprie, pe de cealaltă parte. În acest sens, taxonomia de operații de rescriere a textelor a lui G. Genette constituie o bază validă pentru studiul sistematizat al relațiilor intertextuale dintre operele literare analizate.

Fără pretenția implauzibilă de a valorifica toate posibilitățile de transformare hipertextuală, teza de față încearcă să identifice și să aducă în discuție un număr semnificativ de procese și operații care să ilustreze *cum* poate fi reinterpretat textul shakespearean. Acest studiu explorează transformările cantitative cu impact vizibil asupra hipotextului, transformările efectuate asupra diegezei, a acțiunii originale, schimbările axiologice de configurare a personajelor și transformările stilistice. Atenția se îndreaptă spre oportunitățile textuale ale narațiunii care completează modul de reprezentare al hipotextului. Reinterpretarea și redistribuirea discursului dramatic și posibilitatea focalizării facilitate de procesul de transmodalizare sunt minuțios examinate. În narațiunile secolului al XXI-lea, monologurile și aparteurile devin reflecții intime. Studiul abordează transferul în romanele postmoderne al limbajului lui Shakespeare, atât cel obscen, cât și cel persuasiv sau ludic, ironia, paradoxurile, sub forma unor citate, aluzii sau citate reinterpretate. Descrierile cinematografice înlesnite de procesul de narativizare sau explorarea structurii interioare a protagoniștilor aduc în prim plan noi unghiuri de remodelare a textului shakespearian.

Invariabil, abordarea intertextuală evaluează raportul dintre utilizarea ingredientelor din textele-sursă de către autorii contemporani și contribuția personală. Rescrierea pieselor shakespeariene indică imperativul de a răspunde cerințelor și așteptărilor publicului postmodern. Teoriile literare recente precum Feminismul sau Postcolonialismul, încurajează reliefaarea grupurilor marginale neglijate în textele originale. O altă direcție de cercetare vizează asimilarea implicațiilor socio-politice și culturale din piesele shakespeariene în contextul postmodern. Această teză examinează subtila reinterpretare a temelor, motivelor și a alegoriilor din hipotexte în vederea transpunerii poveștilor în noul mileniu și a îndepărtării distanței istorice și culturale dintre aceste opere literare. Incorporarea neproblematică a

explorării identității, a relativismului și a indeterminismului în romanele din „Seria Hogarth” demonstrează anticiparea neechivocă a tematicii postmoderne în operele dramaturgului. Interacțiunea criticii literare cu alte domenii cum ar fi istoria, dreptul, psihologia sau psihanaliza facilitează o cercetare transdisciplinară, menită să completeze direcțiile principale de analiză.

Teza de față nu doar răspunde unui număr mare de întrebări, ci generează alte semne de întrebare și propune direcții viitoare de cercetare. A te menține departe de textul shakespearian este o adevărată provocare, însă este și mai dificil să ignori vocile noi care remodelează capodoperele dramaturgului în forme alternative pentru a asigura funcționarea mecanismelor vibrante ale literaturii. Fiecare reinterpretare a pieselor shakespeariene oferă oportunitatea de a interacționa din nou cu opera Bardului, și multe secrete latente ale acestora, rafinând aprecierea monumentalității lor. Analiza mea rămâne deschisă întrucât această arie de studiu va fi în permanență sensibilă la progresele criticii literare și a practicilor estetice. Și ca să nu uit: cred cu tărie că aceste patru secole de adaptări shakespeariene sunt doar începutul...

Obiectivul Capitolului I, *Procesul de rescriere și literatura de gradul al doilea*, este să demonstreze că textul nu este un produs finit ci material brut, susceptibil unei multitudini de transformări în conformitate cu particularitățile istorice, culturale și literare ale fiecărei epoci. Atenția s-a îndreptat spre categoriile de operații de rescriere a textelor elaborate de Gérard Genette, care ilustrează noile contexte de interpretare a operelor literare și de descoperire a unor semnificații într-un număr limitat de forme oferite de imaginația umană. Conceptele abordate în acest capitol servesc ca metodologie critică pentru studiul intertextual al pieselor lui Shakespeare și al adaptărilor din „Seria Hogarth.” Subcapitolul 1.1. oferă o delimitare a categoriilor de relații transtextuale realizată de Genette, cu o demarcație clară între concepte controversate: intertextualitate, paratextualitate, metatextualitate, arhitextualitate și hipertextualitate, arătând că transtextualitatea furnizează instrumentele necesare studiului relațiilor dintre texte. Perspectiva lui Genette asupra ramificațiilor intertextualității este contrastată cu cea a lui Riffaterre, Allen și Hutcheon. Pornind de la premisa lui Genette referitoare la implicațiile lecturii intertextuale, cercetarea de față pledează pentru interpretarea exhaustivă a unui text în raport cu modelul său, susținând că lectura relațională sau palimpsestică dezvăluie duplicitatea textelor.

Secțiunea 1.2. prezintă categoriile de transformări transpoziționale de interes pentru studiul de față însoțite de explicații și exemple. Este vizat impactul asupra semnificației din textul-sursă determinat de aceste operații. Funcțiile transformărilor cantitative sunt abordate

în subcapitolul următor pentru a indica faptul că schimbările de dimensiune ale textelor pot determina alte operații cu efecte vizibile asupra hipotextului. Secțiunea 1.2.3. urmează o traiectorie similară, vizând transformările generate de tranziția între modurile de reprezentare sau din interiorul acestora. Analiza este centrată asupra posibilităților textuale ale modului narativ care îmbogățesc textul-sursă, un aspect tectonic în studiul de față. Secțiunea 1.2.4. ilustrează operațiile care produc schimbări cantitative și stilistice semnificative asupra hipotextului, abordând un segment esențial al procesului de rescriere a textelor. Ca o concluzie finală, fără pretenția de a fi descoperit toate posibilitățile de transformare hipertextuală, modelul lui Genette oferă un instrument valid pentru studiul interrelațiilor complexe dintre texte.

În Capitolul II, intitulat *Shakespeare, Postmodernism și Postmodernitate*, examinarea prezenței monumentale a lui Shakespeare în diferitele sfere care transcend granițele teatrului sau ale literaturii, atestă relevanța Bardului în epoca Postmodernă. Subcapitolul 2.1. oferă dovezi sugestive care coroborează popularitatea globală de neegalat a lui Shakespeare, facilitată de progresele din științele umaniste, globalizare și digitalizarea operelor sale. Scopul secțiunii următoare este de a argumenta că protagoniștii și temele sociale din operele shakespeariene depășesc bariera timpului, a spațiului și a studiilor literare, oferind modele și teoreme universale odată cu o neepuizabilă sursă de semnificații latente care invită la reinterpretare. Secțiunea 2.3. explorează modalitățile în care textul shakespearian anticipează particularitățile esteticii și tematicii postmoderne prin prisma interacțiunii criticii literare cu alte discipline. Analiza incapacității personajelor de a disocia planurile de conștiință paralele, prefigurează tranziția de la epistemologie la ontologie enunțată de McHale. Armstrong ilustrează impactul teoriilor psihanalitice asupra interpretării operelor lui Shakespeare și contribuția dramaturgului la acest domeniu, atestată de investigațiile detaliate ale lui Freud. Îmbinarea armonioasă de stiluri și genuri în piesele lui Shakespeare, generată de apetența publicului pentru diversitate pe scenă, stabilesc statutul dramaturgului ca un precursor al postmodernismului. Rolul lui Shakespeare ca adaptor al unor texte anterioare validează ipoteza conform căreia practicile de rescriere a textelor au apărut înainte de epoca postmodernă.

Capitolul III, *Rescrierea textului shakespearian, un barometru al posibilităților transformazionale*, analizează imaginea dramaturgului elisabetan conturat și reformat de cele patru secole de adaptări literare ale operelor sale. Exemplificarea transformărilor transtextuale din adaptările examinate demonstrează ipoteza lui Genette conform căreia practicile de rescriere au un istoric îndelungat. Acest capitol încearcă să elucideze nu doar

cum a fost reinterpretat textul shakespearian, ci și *de ce* a necesitat revizuirea. Subcapitolul 3.1. trece în revistă adaptările pieselor shakespeariene începând cu epoca Elisabetană și culminând cu Seria Hogarth. Analiza arată că dramaturgii contemporani cu Shakespeare au revizuit piesele de teatru pentru a satisface gusturile publicului, pentru a redirecționa atenția asupra altor protagoniști sau teme, dar mai ales în vederea adaptării la noile criterii dramatice. Inventarul de transformări ale textului shakespearian a fost examinat în operele unor autori precum W. Davenant, J. Dryden, J. Poole, W.S. Gilbert, G.B. Shaw, T. Stoppard, E. Ionesco etc. Mileniul nou aduce în prim plan romanele proiectului „Hogarth Shakespeare” ca punct focal al investigației. Secțiunea 3.2. întărește premisa că operele lui Shakespeare există ca o invitație la reinterpretare conform noilor contexte culturale, a ideologiilor politice și a teoriilor literare. Investigația a arătat că necesitatea recreării personajelor shakespeariene izvorăște din dorința de a oferi o imagine fidelă a experienței umane iar reliefaarea unui protagonist răspunde imperativelor de ajustare a implicațiilor sociale și politice. Rescrierea textului shakespearian a fost abordată din numeroase perspective de către critici și cercetători, punând în evidență anumite tendințe. Lanier susține o extrapolare a conceptului de adaptare care să includă romane grafice, muzică rap și filme. Desmet promovează natura intertextuală a adaptării bazată pe prezența textului shakespearian într-un alt text și familiaritatea publicului cu opera dramaturgului. Holderness și Greenblatt compară maleabilitatea pieselor shakespeariene cu proprietățile metalelor susceptibile la deformări care nu determină schimbări de structură. Perspectivele lui Gerzic, Norrie și Lanier asupra seriei Hogarth abordează interacțiunea autorilor postmoderni cu textul shakespearian, beneficiile și dezavantajele narațiunii.

Capitolul IV, *Pui de cotoroașă, o reinterpretare magică a Furtunii de Margaret Atwood*, explorează raporturile intertextuale complexe dintre piesa *Furtuna* aparținând lui Shakespeare și adaptarea sa postmodernă conform metodologiei lui Genette, ca fundament critic al acestei teze. Subcapitolul 4.1. examinează transformările hipertextuale determinate de procesul de narativizare, transpunerea diegezei, naturalizarea personajelor și reconfigurarea acțiunii. Romanul lui Atwood prezintă structura unei opere dramatice, delimitate de prolog și epilog. Citatele utilizate ca titluri ale capitolului certifică cel mai explicit raport intertextual, denotând și un scop didactic. Continuarea proleptică demonstrează instabilitatea textelor literare și a autorității narrative. Rezumatul textului original adăugat la sfârșitul romanului încurajează cititorul să participe la propria evaluare intertextuală. Subcapitolul 4.2. detaliază resursele textuale ale narațiunii care permit explorarea psihologiei complexe a lui Felix, determinând reevaluarea și reabilitarea acestuia.

Multiplele forme de încarcerare, literală sau alegorică, formează liantul care încheagă textul romanului, vizând în același timp considerente morale și politice dar mai ales problematica marginalizării. Un element important al literaturii postmoderne, criza existențială se manifestă prin halucinații, alienare, obsesia compulsivă, victimizare și nihilism. După cum este ilustrat în subcapitolul 4.3., Atwood realizează o imagine originală a lui Caliban ca un grup eterogen de deținuți cu un trecut indezirabil și instincte primare dominante însă motivați cu adevărat de către instructorul lor să își îmbunătățească viețile. Acest artificiu demonstrează încrederea autoarei în reabilitare, mai ales prin reînclinarea balanței dintre educație și impulsuri naturale. Teoria hibridității a lui Bhabha reprezintă un bun punct de plecare pentru interogarea transformării reciproce dintre colonizator și indigen, respectiv dintre profesor și elevii săi. Discursul lui Caliban a fost recreat prin formulări licențioase și declarații emoționale iar limbajul obscen al piesei shakespeariene a fost încorporat simbiotic în contextul închisorii. Atwood s-a inspirat pentru romanul său din programele de educație din penitenciare și operele care tratează conceptul de literatură studiată în închisoare. Ultimul subcapitol abordează transformările pragmatice efectuate de Atwood pentru a aduce evenimentele în cadrul noii diegeze și a păstra semnificațiile din textul-sursă. Astfel, magia lui Prospero este reprodusă cu elemente tehnologice contemporane pentru a duplica planurile paralele de conștiință din piesă. Monologul lui Prospero din Actul I este substituit cu versuri rap, denotând transstilizarea și transmetrificarea hipotextului într-un stil vulgar, care a generat critici. Alegoria jocului de șah prefigurează configurația de piesă-în-piesă-în-roman, ilustrată grafic de cercetătorii români Colipcă-Ciobanu și Gheorghiu. Reinterpretarea motivului măștilor certifică o devaluare severă a personajelor mitologice din piesă, devenite prințese Disney în opera lui Atwood.

Capitolul V, *Shylock este numele meu, de Howard Jacobson, un contract intertextual postmodern cu Neguțătorul din Veneția*, atestă prezența piesei shakespeariene în romanul lui Jacobson prin examinarea interrelațiilor plurivalente dintre cele două texte. Subcapitolul 5.1. abordează naturalizarea, adiția sau excizia personajelor dramatice, amplificarea numărului de episoade și omiterea unor scene monumentale din textul-sursă. Prezența lui Shylock în hipertext reprezintă cel mai transparent indicator al fidelității diegetice (Genette, 1997: 297), identificând romanul ca o continuare a piesei lui Shakespeare. Analiza intertextuală a arătat că procesul de narativizare facilitează explorarea interiorității protagoniștilor pentru a reflecta complexitatea acestora. Personajele creștine sunt subvaluate de autorul contemporan cu ajutorul satirei, iar Shylock este reevaluat printr-o serie de parametri care îi reconfigurează statutul. Tristețea și heterosexualitatea incertă ale lui Antonio sunt reiterate în roman,

abordându-se aspecte postmoderne sensibile. Revizuirea caricaturală a motivului celor trei cufere denotă o critică dură la adresa culturii materialiste din prezent. Secțiunea 5.2. demonstrează paradigma lui Genette conform căreia resursele textuale ale narațiunii permit focalizarea asupra perspectivelor protagoniștilor, în vederea asigurării unei abordări obiective a problematicii controversate din piesa shakespeariană. Dialogurile succinte din textul dramatic sunt înlocuite cu fragmente lungi sau chiar capitole dedicate contemplării și a unor dezbateri cu caracter edificator. Depersonalizarea și generalizarea evreului din hipotext au fost reproduse de scriitorul britanic. Marginalizarea este dusă mai departe, depășind dihotomia creștin-evreu în ambele texte. Studiul lui Shapiro despre conceptul de circumcizie din piesa lui Shakespeare a furnizat premisele explorării burlești și umoristice a acestei teme în roman. Shylock respinge total posibilitatea convertirii sale sau a Jessicăi, continuând ipoteza identității determinate de legăturile de sânge din hipotext.

Următoarea secțiune prezintă transformările pragmatice și psihologice efectuate de Jacobson pentru reevaluarea lui Shylock. Flashback-urile despre copilăria Jessicăi, reflecțiile interioare, dialogurile imaginare cu Leah și cele reale, aprinse, cu Strulovitch, exemplifică resursele textuale bogate ale narațiunii. Protagonistului îi este conferită o motivație internă pentru acțiunile și atitudinea sa, cititorul deducând cu ușurință că pierderea fiicei a accelerat mânia lui Shylock. Subcapitolul 5.4. tratează redistribuirea și interpretarea discursului dramatic, oferind o răsturnare de situație în care Shylock pledează pentru compasiune și Strulovitch înfăptuiește ultimul act de generozitate din roman.

Capitolul VI, *Reîmblânzirea hipotextului shakespearian: Scorpia, de Anne Tyler, ca Îmblânzirea Scorpiei reimaginată*, analizează corespondența relațională dintre romanul postmodern și comedia lui Shakespeare, ilustrând minusurile și aportul creativ al textului contemporan. Prima secțiune indică operațiunile hipertextuale efectuate asupra textului-sursă, evidențiind relocarea diegezei originale, condensarea evenimentelor, îndepărtarea unor episoade semnificative în vederea reactualizării unui text clasic. Scenele de deghizare și disimulare au fost suprimate, privând romanul de semnificațiile din hipotext. Excizarea Inducției care anunța piesa-în-piesă din comedie a fost completată cu un Epilog surprinzător sub forma unui nou act final. Dihotomia dintre aparență/spectacol și realitate este reprodusă prin abilitatea personajelor din roman de a-și ascunde adevărata identitate. Subcapitolul 6.2. evaluează raportul dintre locvacitatea feminină și eligibilitatea maritală în cele două texte, în epoci complet diferite. Studiul relevă că Tyler a conturat-o pe Kate în strânsă corespondență cu personajul shakespearian, apoi întrerupe paralelismul, conferindu-i un grad mai mare de complexitate. Narativizarea textului dramatic permite detalierea metamorfozei lui Kate prin

prisma experiențelor trecute și a contemplărilor prezente. Tyler ne oferă un tablou al izolării sociale, al zbuluciumului interior, al remușcărilor dar mai ales al descoperirii unei identități noi, realizând o asimilare subtilă a dezumanizării de către societate a protagonistei din comedie.

Secțiunea 6.3. juxtapune schimburile verbale animate dintre Katharina și Petruchio cu dialogurile mai puțin ostile dintre corespondenții lor postmoderni. Deși contextul istoric și cultural al romanului lui Tyler nu permite asimilarea altercației fizice și verbale din textul-sursă, disputa contemporană păstrează din intenția și spiritul comediei. Pyotr reflectă insistența lui Petruchio și strategia de curtare prin complimente și remarci sarcastice, împrumutând din atitudinea dominantă și limbajul ludic al corespondentului shakespearian. Studiul lui Baumlîn care situează creativitatea lingvistică a lui Petruchio în tradiția retorică a lui Gorgia a fost extrapolată într-o examinare a potențialului limbajului de a produce noi realități prin asocierea abilă a cuvintelor în ambele texte. Exercițiul de contracarare a fiecărui cuvânt al lui Kate invalidează realitatea protagonistei, conferindu-i o nouă identitate. În cadrul narațiunii, declarațiile acide ale Katharinei sunt înlocuite cu introspecții profunde. Subcapitolul 6.4. oferă soluții la întrebările fără răspuns din comedie prin perspectiva lui Tyler. Analiza intertextuală indică faptul că ambele protagoniste preiau scena cu un mesaj nou, alchimizat, care le redefinește identitatea. Argumentele lor se transformă într-o predică adresată soțiilor care nu apreciază virtuțile și mascarea sentimentelor bărbaților. Împrumutând semnificațiile din hipotext, Tyler încheie cu triumful protagonistei asupra unui conflict îndelungat cu propria persoană.

Capitolul VII, *Tragedia shakespeariană într-o cursă contra cronometru în romanul lui Jo Nesbo, Macbeth*, explorează rapoartele transtextuale dintre cele două opere utilizând modelul taxonomic al lui Genette. Subcapitolul 7.1. debutează cu o trecere în revistă a textelor-sursă care stau la baza tragediei *Macbeth*, coroborând perspectiva lui Genette asupra textului văzut ca un palimpsest care poate fi rescris la nesfârșit. Romanul lui Nesbo prezintă o amplificare a piesei shakespeariene datorită numărului mare de episoade adăugate de scriitorul postmodern pentru a multiplica semnificațiile originale. Noua diegeză folosește ingredientele din textul-sursă cu accente de roman crime-noir. Protagonistii poartă nume familiare sau ușor revizuite, demonstrând prezența textului shakespearian în hipertext. Două exemple de schimbare de sex facilitează răsturnări de situație neașteptate în cadrul acțiunii reconfigurate. Narativizarea textului dramatic oferă posibilitatea de a construi un portret complex al fiecărui personaj. O continuare analeptică dezvăluie evenimente anterioare celor din hipotext. Continuarea proleptică reiterează ambiguitatea textului shakespearian și impredictibilitatea genului crime-noir. Temele și motivele din tragedie au fost reproduse cu o

extraordinară abilitate de către autorul norvegian, ilustrând atenția minuțioasă asupra fiecărui detaliu caracteristică romanelor polițiste. Scriitorul reinterpretează cu măiestrie implicațiile politice ale legitimității succesiunii.

Secțiunea 7.2. demonstrează că patologia mentală observată în tragedie transcende granițele reflecțiilor elisabetane spre explorări postmoderne ale tulburărilor psihice, determinând o reinterpretare naturală a metamorfozei descendente a protagoniștilor în roman. Genette propune soluția de interpretare, argumentând că narativizarea tragediei lui Shakespeare re poziționează unghiurile de focalizare, reducând multiplele voci din textul dramatic. Întâmplările proiectate prin prisma lui Macbeth, Lady și Duff mijlocesc o înțelegere mai profundă a motivației din spatele acțiunilor acestora, contribuind la reabilitarea lor. Brown sugerează diferite unghiuri de examinare a protagoniștilor shakespearieni prin filtrul teoriilor unor psihanalisti consacrați, inclusiv Freud. Pornind de la ipoteza lui Bradley care susține că vulnerabilitatea lui Macbeth derivă din imaginația bogată a acestuia, analiza urmărește frământările conștiinței și ale moralității determinate de imaginația protagonistului. Limbajul indeciziei al lui Macbeth dezvăluie mai multă fermitate decât cel al corespondentului său shakespearian. Halucinații, anxietate, furie paranoidă, coșmaruri și un apetit de nestăvilit pentru putere, bătătoresc calea spre nebunie totală a lui Macbeth. Masculinitatea și dominanța lui Lady Macbeth au găsit echivalentul ideal în transpunerea lui Nesbo. Continuarea eleptică contribuie la revalorizarea personajelor prin conferirea unei motivații psihologice pentru acțiunile lor.

Subcapitolul 7.3. indică superioritatea textuală a modului narativ care permite realizarea unor descrieri vizuale, auditive sau olfactive în cel mai mic detaliu. Otrava, întunericul, sângele și nălucile configurează tabloul expoziției din romanul lui Nesbo. Violența extremă din hipertext este evidentă în scenele saturate de sânge. Întunericul și sângele sunt juxtapuse, iar lumina încearcă inutil să se strecoare și să propună o alternativă. Ambiguitatea, ironia, paradoxurile din textul original nu sunt duplicate cu multă precizie de către autorul postmodern. În schimb, monologul lui Macbeth este asimilat simbiotic în roman datorită atemporalității noțiunilor existențiale. Descrierea cinematică a morții lui Macbeth și analogia subtilă cu ruleta cazinoului redau spiritul tragediei shakespeariene.

Capitolul VIII, *New Boy de Tracy Chevalier, o reinterpretare temerară și neconvențională a lui Othello*, își propune o examinare relațională a celor două texte pentru a expune fertilitatea operațiilor hipertextuale. Prima secțiune explorează proximizarea diegezei, naturalizarea personajelor, ritmul evenimentelor și transformările pragmatice minore. Câmpul de luptă alegoric din tragedie este transpus pe spațiul de joacă din curtea școlii. Deși

personajele din romanul lui Chevalier au vârste fragede, intriga din textul shakespearian este reprodusă cu multă inventivitate. O atenție sporită a fost dedicată explorării paralelismului dintre personaje din hipertext și corespondenții shakespearieni, narativizarea textului dramatic facilitând portretizarea detaliată a acestora și relatarea gesturilor și a reacțiilor. Monologurile și aparteurile se transformă în reflecții intime și introspecții susținute de posibilitatea focalizării. În subcapitolul 8.2., analiza derivă din ipoteza lui Jacobsen care plasează retorica lui Iago în discursul și ideologia lui Machiavelli și demonstrează corespondența dintre tânărul protagonist din roman și personajul shakespearian în ceea ce privește motivele, instrumentele de manipulare și limbajul sugestionabil. Impactul asupra metamorfozei protagonistului principal este examinată, indicând o duplicare fidelă a implicațiilor din hipotext. Piesa-în-piesă pusă în scenă în *Othello* a găsit echivalentul ideal în romanul lui Chevalier.

Secțiunea 8.3. sugerează că interpretarea tragediei prin prisma prezentismului care include abordări feministe sau postcolonialiste determină asimilarea plauzibilă a implicațiilor din *Othello* în romanul postmodern. Un scurt istoric al esteticii trupurilor africane arată traiectoria atitudinilor rasiale din perioada elisabetană până în epoca postmodernă. Excluderea rasială a lui Othello și atitudinea societății venețiene au fost transpuse cu meticulozitate de către Chevalier, urmând particularitățile din textul-sursă. Valorificând observațiile lui Genette, această secțiune semnalează resursele textuale ale narațiunii care permit explorarea cugetărilor existențiale ale protagoniștilor, o latură semnificativă a ficțiunii postmoderne. Subcapitolul 8.4. vizează examinarea transferului de limbaj și semnificații din *Othello* în romanul lui Chevalier prin intermediul transformărilor intenționale facilitate de modul narativ. Asocierea albului cu negrul, a luminii și a întunericului rezonază în ambele texte, dezvăluind legătura strânsă dintre operele literate dar evidențiind și noi semnificații. Ambiguitatea textului shakespearian a fost recreată cu dexteritate literară, contribuind la explorarea relativismului. Limbajul obscen din tragedie a fost reinterpretat cu ajutorul simbolurilor, a gesturilor nonverbale, a experiențelor fizice și a contemplărilor sexuale inocente facilitate de procesul de narativizare. Versurile pentru copii introduse în hipertext fac aluzie la semnificația corului grecesc în tragedie, conturând starea sufletească a Desdemonei.

Contribuțiile și limitările acestei teze înaintează noi direcții de cercetare care ar putea extinde caracterul aplicabil al investigației de față. Punctul de plecare al acestui obiectiv derivă din necesitatea de a soluționa întrebările fără răspuns și de a identifica abordări metodologice alternative care ar putea clarifica și mai bine această temă. Indicarea direcțiilor

funcționale ale studiilor viitoare catalizate de modelul critic al acestei teze ar putea anticipa traiectoria de dezvoltare în acest domeniu de cercetare.

O direcție alternativă de analiză ar putea îndrepta atenția critică asupra transpunerii limbajului shakespeareian în adaptările narrative postmoderne, aplicând conceptul de „caracter literar” (tr.a.) propus de Douglas Lanier în studiul său recent, „Seria Hogarth: Compensarea caracterului literar al textului shakespeareian” (tr. a.) (2017). Analiza lui Lanier este structurată pe premisa că limbajul elisabetan din piesele lui Shakespeare și valențele sale metaforice împiedică înțelegerea și aprecierea adecvată a semnificațiilor controversate din text, demonstrând că estetica postmodernă și cerințele publicului au determinat substituirea sau, mai bine zis, compensarea limbajului dramaturgului cu portrete elaborate ale personajelor și un fir narativ captivant. Demersul sugerat ar putea face obiectul unui studiu de pragmatică care să evalueze artificiile efectuate de autorii contemporani pentru a menține un echilibru între specificitatea literară și divertismentul comercial, fără a priva textele de semnificațiile originale.

O potențială filieră de cercetare ar putea viza utilizarea criticii feministe ca instrument de analiză a dinamicii dintre genuri în piesele shakespeareiene și adaptărilor lor. Lentila feministă ar putea elucidă modul în care rolul femeii elisabetane a fost transplantat în era postmodernă, generând interogații inconfortabile. Modelul structurii rizomatice a lui Deleuze și Guatarri ar putea de asemenea duce cercetarea de față un pas mai departe prin reînțoarcerea la sursele-text din piesele lui Shakespeare și facilitând o explorare intertextuală mai cuprinzătoare menită să illustreze numărul mare de posibilități pe care fiecare reinterpretare o determină în antecedenti și în grup. Această abordare ar întări rolul lui Shakespeare ca adaptor al unor texte anterioare și ca verigă într-un lanț de procese, fără a se situa la începutul sau sfârșitul acestuia.

Un alt sens de cercetare care deschide calea spre o analiză exhaustivă datorită caracterului său extensiv plasează sub microscop transferul de semnificații din piesele shakespeareiene în textele postmoderne. Astfel, asimilarea implicațiilor socio-politice și culturale în romanele “Seriei Hogarth” necesită o atenție și o practică critică detaliată. O examinare comparativă a operelor literare prin prisma teoriilor istorice și prezentiste ar putea dezvălui nuanțări alternative ale studiului de față, determinând o înțelegere sporită a dogmelor secolului al XXI-lea. De asemenea, un astfel de demers ar putea valida încă o dată ipotezele acestei teze referitoare la relevanța lui Shakespeare în lumea contemporană, universalitatea și atemporalitatea tematicii sensibile din piesele sale.

Din propunerile de mai sus reiese faptul că tematica de față poate fi analizată dintr-o multitudine de unghiuri, rezultând noi concluzii și provocări. Prezenta teză nu pretinde să fi epuizat toate posibilitățile de cercetare, totuși, încearcă să completeze studiile existente prin aplicarea unei metodologii sistematizate care să asigure rezultate verificabile. Deși perspectivele oferite de acest studiu reprezintă o abordare modestă a unei tematici complexe, sper să încurajeze viitoare dezbateri și negocieri transdisciplinare constructive.